ZEITUNGSDRUCKSACHE

ДОРОГА

Ч. 3 ГРУДЕНЬ 1940

„ДОРОГА“

ЩОМІСЯЧНИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ

Видає: »Українське Видавництво«. Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-39.
За редакцію відповідає *Б. М. Гошовський.*
Передплата: річно 4.80 зл., піврічно 2.40 зл. — Поодиноке число 0.40 зл.

ЗАПРОСИНИ ДО ПЕРЕДПЛАТИ НА 1941 РІК.

Ділимося радісною вісткою з усіми нашими читачами, молоддю та прихильниками:

З 1941 роком журнал „Дорога“ виходитиме вдвічі збільшеному форматі і міститиме майже вдвічі більше матеріялу. До співпраці запрошено ряд авторів з багатьох ділянок знання.

З новим роком „Дорога“ стане необхідним часописом головно для шкільної, ремісничої та селянської молоді, міститиме вірші, оповідання й статті на цікаві для всіх теми, багато практичних для кожного відомостей і порад. Статті будуть багато ілюстровані.

Не дивлячись на великі кошти збільшеного видання, ціна журналу буде тільки незначно підвищена, а саме, одно число коштуватиме 0.50 зол. *В передплаті ціна буде ще нижча: на рік 5 зл., на піврік 2.50 зл.*

Всі, що пришлють річну, або бодай піврічну передплату найдалі до 31. січня 1941 року, зможуть одержати *комплет видань бібліотеки „Дороги“.* за 1940 р., а саме: 12 книжок *за знижену ціну:* ЗАМІСТЬ 11.20, ТІЛЬКИ 8 ЗЛ. *вже разом з пересилкою.*

Спішіть з передплатою! Тільки масове поширення „Дороги“ дасть змогу дальшого розвитку наших видань!

Вся молодь сіл і міст у ряди тисячів передплатників і читачів „Дороги!“

Кожна школа, кожне товариство, кожний курінь молоді — це осередки пропаґанди й масової кольпортажі „Дороги“!

Ніодин молодий українець і ні одна молода українка поза рядами передплатників „Дороги!“

ДОРОГА

Ч. 3 Грудень 1940 Стор. 33–48

ІВАН ІРЛЯВСЬКИЙ

Пісня днів *)

Я із долею не примирився,
не журись, моє серце, а грай,
грай про весни та бурі й залийся
молодими піснями украй.
Бачиш — хвилі бють морем буремним,
знаєш — тяжко минали роки,
а тут дні йдуть неждано таємні,
дні поривів звитяжних, палких.

— — — — — — — — — — —

Та в торнадах, що мчали з усюдів,
гартувався наш помах, наш лет.
Заспіваймо ж про спрагнений трудень,
неспокійних я буднів — поет.

А ти, вітре, повій нам, повій нам,
на гарячі наплинь курені,
яких молодість-чар взяли війни,
така буйна епоха борні.
В тобі сила й суворість безжальна,
а на лиця нам туга спада,
тож подми, вдар у груди нагально,
щоб зросла в них напруга тверда.

Ой повій в чорну ніч буревієм,
розстелися над степом ушир,
нехай тиша заникне в завіях,
а життям стане — клекіт і вир.
Рвися, душе, пронизуй нас, пісне,
розширяйтеся, перса міцні,
наші дні причаїлись залізні,
наче вої в ясній далині.

Ми із долею не примирились,
не журіться серця, а летіть,
ось ростуть вам із піснею крила,
шліть же дням переможний привіт.

---

*) Із збірки „Моя весна", Прага 1940. Замість рецензії.

СВЯТОСЛАВ ОЛЬШЕНКО - ВІЛЬХА

Квіт вишні

Задзвонив уривано телефон. До апарату миттю поскочив командор третьої летунської бази, капітан Тоґазі. Дзвонив начальник відтинків, генерал штабу Його Цісарської Величності, Сіґото.

— Тут штаб! — коротко подав генерал.

— Тут третя летунська база! — відповів командор. — При апараті командор бази й ескадр повітряної флоти, Тоґазі!

— Сейчас дати наказ приготовити машини до льоту! — твердо, тубальним голосом наказував „старий тайфун в окулярах" — бо так називали любимого генерала всі летуни.

— Сьогодні в 3.15 ранком вислати пять штафет на наш південний відтинок. Звідтам маємо найзавзятіший спротив ворога. Дві штафети підуть розвідчим летом на відтинок. Визнати, де є скупчення їхніх сил та вогню. Наступні машини мають його знищити!

— Приказ! — впала коротка відповідь.

— Слухай, — продовжав уже мякіше Сіґото, — найкращу машину залиши поза маршрутою. І Кіомо нехай залишиться. Мені він потрібний дуже. Окреме приділення. Сьогодні маємо знищити в запіллі ворога фабрику муніції. До цього треба досвідченого летуна. Це ж у рівній лінії від нас стотридцятьпять кілометрів. Дорогу треба пройти пробоєм. А це зможете тільки ви два, або ти, але ти, — не можеш їхати, або Кіомо. Осібного післанця висилаю вже з подрібними вказівками акції. Бувай! — і генерал завісив слухавку.

Висока, дещо пригорблена постать двадцятьпятьлітнього командора ніппонської повітряної флоти, зарисувалась чітко на стіні летунського бараку, де вміщалась канцелярія командора.

Тоґазі, потираючи заклопотано широке чоло, глянув на годинник: добігало три чверти на другу. За тонкою стіною з дощок, що переділювала канцелярію від дальших саль і кантини, лунали веселі вигуки.

Це летуни шостої штафети, що командантом її був Кіомо, найменший брат капітана Тоґазі, розповідали свої пригоди. Вернулись щойно перед пів години з розвідчих летів і гомонячи весело, розказували своїм друзям про тринадцяту перемогу Кіома.

Командор підійшов до стіни.

— А він тоді, — оповідав один, — коли цей просто згори звалювався на його машину — робить декілька перескоків на хвості і валить йому просто на мотор. Ясна річ: дурний китаєць не сподіється наступу, думає, що наш Кіомо виховався десь у рижовій трощі, а не в повітрі, і густо відстрілюючись, робить свічку. Та це йому ні грохи не помагає. Кіомо йде за ним і за декілька хвилин ми бачимо, як машина китайця підскакує, як блоха, а далі валить просто мотором в землю...

— О, так його, так, бісового сина! — притакували розгарячені оповіданням і жестами інші летуни.

Тоґазі, ледви посміхнувшись, відійшов від стіни. Ще дальше щось оповідали його хлопці, та вже не чув цього командор. Тільки голосні вибухи сміху вказували, що хлопці були вдоволені.

Капітан замислився. Бачив перед собою Кіома, цього майже „шкраба", як він після сьогоднішньої виправи вилазить по мертвяцьки блідий із машини і немає на його майже дитячому обличчі цього погідного усміху: Все добре! — Заточуючись, мов піяк, іде попереду своїх товаришів і виструнчений звітує братові:

— Завдання виконано! Позиції ворога збомбардовані! Шість ворожих машин знищено. Дві наші загинули; а то Тутуйкава і Тейчуан! — Підходить до таблиці, де виписані ті, що виходять на льот і стирає два останні прізвища. Їх уже немає...

І щойно тоді бачить командор, що Кіомо ранений у руку.

— Відійти до кімнати! — наказує поручникові Кіомо командор Тоґазі.

Останками сил ще виструнчується постать малого поручника і зникає, коливаючись, за дверима канцелярії. Лікар ствердив у Кіомо прострілену долоню, яка не загрожувала життю поручника, тільки великий уплив крови обезсилив його до краю. Зараз лежав він на своїй маті, прикритий тільки своїм жовнярським плащем.

— ...Бідний малий Кіомо! — прошепотів до себе Тогазі. — А тут генерал наказує йому летіти... Але як?... — і командор схвильовано ходить по кімнаті. Щось думає важко й довго, бо прикурює одну папіроску по одній.

І несподівано в його очах, чорних, глубоких, як ця ніч на китайській землі, розгорюється вогник... Вогник постанови. Рішучої і невідкличної, як удар староніппонського меча.

Рішучим кроком виходить із кімнати та грімким голосом наказує збірку першої, третьої, пятої, сьомої і девятої штафет.

Тридцять облич стає перед командором. Тридцять хлопців, що знають своє діло аж надто добре. Капітан вдоволено вдивляється у їхні очі й передає наказ генерала. Завдання мусить бути виконане за всяку ціну. Коротке обяснення командантам штафет на мапі — і за хвилину тридцять летунів біжить до своїх машин, що стоять у велитенських ганґарах.

На летовищі запалюють орієнтаційні вогні, а служба виточує велитенські машини, що в теміні виглядають на казочних птахів — ґрифів, на тих літаючих смоків, що то малюють на лямпіонах, коли на вулицях ніппонських сіл і міст квітнуть вишні, а молодь радісно вітає своє свято весни і квітів.

Тоґазі кидає оком на годинник: третя пятнадцять. Дає знак рукою і машини одна за одною, мов яструби біжать швидко по майдані, а далі, підплигуючи, зриваються угору. Кожний летун прощає свого командора долонею.

— Банзай! — кричить їм услід Тоґазі.

— Банзай! — відповідають голосним криком почерез грюхіт пропелерів його хлопці.

Над майданом піднімається сизий туман мряки, що десь далеко ген на сході рожевіє, мов обличчя розіспаної ґейші. Добрий ранок до льоту.

Першими вирушили сьома й девята штафета. Легко піднявшись угору, зникли в сизій мряці, мов журавлі, що летять над морями.

До Тоґазі підходить молодий поручник, Татіяка і, виструнчившись, звітує, що дальші штафети готові до льоту.

— Поручнику, — говорить спокійно командор, дивлячись кудись ген поза ганґари, — ви перебіраєте від мене аж до моєго повороту команду тестьої бази! —

Трохи здивовано дивиться молодий поручник на свого шефа, та зустрівшись із його холодними очима, тільки повторює:

— Приказ, капітане!

— Після пів години випустите бомбові штафети до старту. Третя сорок пять їх маршрута! Залишити машину Кіома! — і обернувшись, без слова відходить командор у барак.

Тут жде його вже післанець генерала. Передає без слова звиток паперів та мап та стукнувши в закаблуки, зникає з канцелярії. Тільки гуркіт мотору авта вказує, що він уже відїхав.

Тоґазі кидається до присланих документів. Відчитує уважно письменний наказ генерала до поручника ніппонської повітряної флоти, Кіомо Тсеніян. Розкладає на столі прислану мапу й довго студіює її, закреслюючи червоним олівцем лінію ворожого фронту.

Ціллю цього льоту є місто китайців Тей-лю-ан, а радше його велитенські муніційні заведення. Їх треба „пустити", — значить залишити південний китайський фронт без муніції.

— ...завдання це покладає на Вас, поручнику, сам Найясніший Син Сонця, наш Мікадо... — пише старий генерал і перед очі Тоґазі стає ранений Кіомо. Застановляється ще довгу хвилину, а далі сідає за стіл і пише листа. Коротко і ясно подає свої думки. Кличе до себе дижурного і каже приготовити машину S 317.

Підстаршина підтюпцем вибігає з бараку. Минає ще декілька хвилин і до вух Тоґазі доходить грюхіт моторів. Це відлітають його хлопці. Грюхіт заглушує все. Так гудуть тяжкі бомбовози. Вбирає поспішно шкуряну куртку, надіває шолом та, почепаючи пістолю, вибігає з мапами в руках.

В самому куті майдану, в рожевій заграві ранку стоїть Кіомова машина. Побіля неї вештаються вояки, а механіки провірюють справність керм та моторів. До них підходить Тоґазі.

— Шість найважчих ладунків! — наказує коротко.

Ніхто з прислуги не дивується цьому, хоч S 317 не є бомбовиком найважчого типу. Ніппонець не може дивуватися, ніппонець може тільки всміхаючись виконувати. З усміхом привозять вояки шість найважчих, великокаліберних бомб і впускають їх у комори кадовба машини.

А коли вже все провірене, командор сідає в машину. Перехиляючись через борт, кричить Тоґазі крізь гук пропелерів поручникові Татіяка:

— Як не вернусь до полудня, передайте лист, що на столі в мене, моєму братові Кіомо!

Машина підплигує й біжить по майдані, а далі піднімається вгору.

— Банзай! — кричить командор і махає рукою...

— Банзай! — кричать йому вслід його хлопці...

Натискає прямовісні керми й машина струнчиться та прямо летить угору. Не хоче, щоб його добачили на фронті. Перед ним же завдання куди важніше.

Вдається йому непомітно пройти понад ворожі лінії на висоті трьох тисяч. Шруби вгризаються у синє повітря просторів і машина пливе швидко на південь.

Що хвилини вдивляється в мапу й крізь далековид розізнає околицю.

— Вже майже в місці! — шепоче сам собі й пускає машину вділ. Повітря свистить від шаленого гону, вдаряє гострим бичем в обличчя. Куди краще розізнає вже великі рижові поля, що лиснінють від жовтобрудної води, а далі зближаються високі димарі фабрик Тейлюану. Мотори гримлять. Місто росте із кожнім оборотом пропелерів. Машина підскакує вгору й за мить пливе, мов срібна, драпіжна птаха понад дахами міста.

— Муніційні заведення — там! — думає швидко командор, побачивши височезні димарі великих фабричних блоків на заході міста. Та враз із цим до нього долітає з долу зойк фабричних сирен. Його помічено. Алярм. Бачить, як під ним вулицями тікають, мов комашня, люди. А враз із цим добачує, як вдолі щось лискає. Побіля нього зі свистом пролітають шрапнелі й розриваючись, виквітають у прекрасні біленькі грозна.

— Стріляють! — пролітає йому крізь думку й опановано починає маневрувати машиною. Його ціль не ті маленькі вогники, що липають там

у долі, мов вовк очима, які він може кожної хвилини заспокоїти своїм „дарунком” — а ці димарі й блоки заведень — це його пристань маршрути. Напрямлює керму і піднімаючись стрілою вгору, проходить над заведення. Назустріч йому вилітає цілий ряд стальових ос, що їх тисячами висилають ці вдолі. Це оборона заведень скорострілами вітає сталевого дракона. І в відповідь їм командор посилає цілі стрічки своїх ос. Скорострілі Тоґазі пулькотять, мов маленькі качечки задоволено й певно.

— От, чорти! — розлючено кидає крізь зуби, — тільки перешкаджають всадовитись! — Бачить, як його оси примушують замовчати кілька ґнізд ворожої оборони, і вдоволено посміхаючись, перепливає над середину блоків.

Мов лискавка шугає вділ і натискає апарат. Зпід кадовба виплигує подовгасте жало. Зі свистом летить прямо в найвищий блок. Машина, виструнчившись, гонить угору.

Пекольний струс повітря й вся середня частина заведень вилітає у воздух. А далі чорний дим оповиває все. І ще раз, ще раз шугає шулікою машина й за кожним разом у повітря з пекельним ревом летить мур, а потім тільки вогонь лиже руїну.

Завдання сповнено. Немає вже Тейлюанських заведень і задоволено завертає машину вгору на північ. Та враз із цим перед ним виростають три ворожі легкі стежні машини. Злітають на нього яструбами, спихаючи його силоміць уділ, під них.

Клекочуть скорострілі. Машини зявляються то зліва, то над ним. Тоґазі спокійно маневрує машиною, напираючи на них з усіх сторін. Бачить, як від серії його скорострільних ос машина молодого китайця плигає, а далі провалюється вділ. Та два другі противники не кидають наступати. І ще одного вдається йому послати в дарі на землю, та третій, використовуючи момент, коли Тоґазі повертає свою важку машину проти нього, налітає із ліва та впаковує йому цілі серії стрілен.

Командор хитається й хватається від болю за груди. А потім приходить ще серія стрілів і машина Тоґазі злітає дзьобом униз.

Перед командором виростає, мов з мряки, образ забутого дитинства і він, не пануючи над постреленою машиною, простягає до образу руки...

...бачить, як ідуть довгі ряди ніппонських хлопців і дівчат вулицями Токіо з галузками розквітлих вишень, а вітер звіває цей квіт і несе його безшумно в даль, на вулиці..., бачить себе і своїх малих трьох братів, як гонять ці пелюстки своїми малими долонями... і крізь мряку бачить добре обличчя матері, що всміхається до нього так, як тоді, коли він вперше дефілював, як кадет перед самим Мікадом... Витягає до матері свої долоні й кричить: Банзай!...

— — — — — — — — — — — — — — —

Завдання третя база виконала якслід. Ніппонські відділи прорвали фронт і переможно йшли вперед. На сірій маті лежав блідий поручник Кіомо. Дижурний підстаршина передав йому листа.

Важко спіраючись на лікті, піднявся до нього. Розірвав коперту. Писав Тоґазі:

— Дорогий Кіомо! Поручене Тобі Мікадом завдання виконую я, бо Ти ще хворий. Коли не вернусь, передай генералові салют, а в нашому городці засади на мою память вишню. Там посередині, де вже цвитуть дві вишні наших братів, Сікото і Ячевана, що згинули, як пристало ніппонцеві, в торпеді смерти. Нехай квіт вишень часом нагадає Тобі про мене і про наше спільне життя, що таке подібне до квіту вишні, що сповнивши своє завдання, облітає ген і гине. Бувай! *Тоґазі.*

Ю. ТАРНОВИЧ

Лещетарські шляхи Лемківщини

У Лемківщині нема стрімких гір. Усі гори й ріки проходять хвилями, є копичасті, з легким спадом і нестрімким узбіччям.

Найважніше в цьому терені для лещетарів, це — короткі підходи та довга їзда. Грубозерниста верства снігів покриває всі гірські плаї, вирівнює межі та менші яруги; видовжує легкий кут похилення з твердими надмами й завіями. Зокрема нема також на цьому терені небезпеки засипів і снігових бур.

Найкращі лещетарські терени є в Попрадовій долині, на цілому Яворинському пасмі. Це пасмо зачинається вже від Нового Санча з правого боку ріки Попраду. Припинаємо лещети вже за містом Новий Санч і просто на південь, через Навойову, Фрицову, Складисте, Чачів, Матієву доїздимо верхами гір до Лабової. Тут можемо відпочати, бо відціля поїдемо через Малу Ростоку в напрямі до Попраду на властиві верхи Яворини. Вона сама тим цікава, що в її лісах вються широкі лісні дороги, просіки, граничні межі. А все це в пишних шатах білого снігу. В глибину гір треба тут підходити довшими долинами, але з кінця долин підхід на лещетах на верхи гір — є здебільша догідний і короткий.

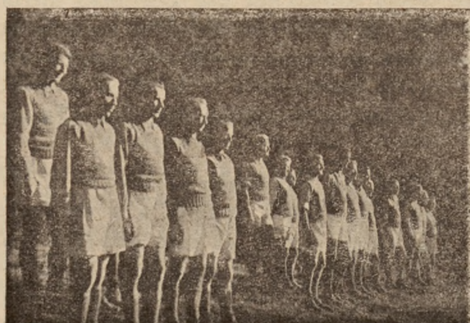
Яворинським пасмом можемо дуже легко доїхати до Криниці. А вже в Криниці та цілій околиці найкращий лещетар найде все, чого його мандрівницька душа забажає. Попри незрівнану красу природи, чарівні краєвиди, довгу їзду спадистими плаями, багато-багато сонця!

Хто знає бодай згрубша Лемківщину з своїх літніх мандрівок, може сміло вибратись узимі в цю гірську країну. Загубитися тут не можна. Не тільки тому, що наші лемки теж уже їздять на лещетах і стежку добру вкажуть, але ще тому, що нема тут ніде дебряних круч, проваллявтa довжезних пустарів, лісів і борів. У долинах між горами лемківські села й свої люди. Вони радо вітають кожного, що в йому бачать рідного брата.

Сама середина Лемківщини, що так скажемо, в смузі від Горлиць, Ясла, Сянока на південь — виповнена стіжкуватими копицями гір, на узбіччях яких не лише добрий лещетар може вживати зимових розкошей, але й початкуючий може ставити перші кроки в науці їзди на лещетах.

Сяніцькі доли теж догідні для кожної категорії лещетарів. Тут маємо й високі гори, спадисті на 3—5 км, і нижчі похвильовані, дуже відповідні на початкові вправи лещетарів.

Гарні в своїх відмінах є горбовини між Коросном і Стрижевом. Курси лещетарства найкраще вести на Криницькій Яворині для зах. Лемківщини та в Романівських горах для лещетарів із східньої полоси Лемківщини.

З інструкторського табору в Криниці, жовтень 1940. Бл. п. В. Таранович відбирає звіт.

БОГДАН КРАВЦІВ

Про хиже життя й хижу волю

*(Із приводу повісті Василя Кархута про „Цупке життя" вовків)**

Двічі побував я в берлінському Зоологічному Городі: вперше перед кільканадцяти роками, вдруге перед кількома місяцями. Але ж зайшов я туди ще й утретє — сьогодні. І знову ж — як і завжди, як і колись — спрямовував я свої кроки туди, де в заґратованих клітях коротають своє вже не-хиже життя в неволі — хижаки: льви, тигри, леопарди й вовки... Але — як і колись — я й сьогодні найскорше тікав звідтіля. Не сила бо довго дивитися на отих звірів, що для них воля щось більше, як тільки повітря, змога зоставатися живим і клапоть мяса. Боляче споглядати їх пруживі лапи й тіла, погаслі ніби неєьогосвітні очі, якусь таку просто хижацьку гідність і достойну байдужість до довкілля й настирливости цікавої людської юрби і запаморочну, до божевілля безконечну ходу в чотирокутнику ґрат і стін. Особливо ж, коли усвідомити собі, що животіють вони отак роками, десятками років. Що родяться в неволі...

Трохи води, намулу й каміння для тюленів, гіпопотамів, чи білих ведмедів — і вони мають вже свою стихію. Клапоть мурогу, чи жолуб для травоїдів — і вони спокійно румигають. Гойдалки і драбинки для малп та й лакітки від прохожих — то й граються, муркочуть малпи із задовілля. Трохи піску для струса — то й матиме вже сховати де голову. Але ж водночас так і знаєте: нічого не заступить волі — хижакам! Ні штучно зведені скелі й печери, ні оаза із пальм у теплярні, ні чвертка вола чи й вівця, кинена їм із дбайливої руки доглядача. І сьогодні, як і перед роком, як і перед кільканадцяти роками постерігаєте, що вони — оті хижаки — завжди ті самі, із неволею непримирні.

Оті образи хижаків у клітях, за ґратами — це вони спричинюють мабуть те, що сливе завжди покидаєте звіринець із прикрим почуттям. І тим радніше розгортаєте книжку про вольних звірів, про їх хиже життя й хижу волю, а ще тимпаче, коли вам принесе пошта в далеку чужину таку книжку в українській мові, українського автора. Вийшла ж бо із друку оце в останніх тижнях книжка Василя Кархута „Цупке життя" — повість про вовків. Повість, що її дія відбувається і в Карпатах і на Поліссі — задумана ж вона колись автором в юних днях пластової дороги, і формована потому серед болот і невольних днів — Берези Картузької...

Той життєвий шлях, що ним пройшло і що на ньому досвіду твердого набірало молоде українське покоління, зубомовив мабуть і життєву філо-

---

*) *Василь Кархут:* Цупке життя (повість про вовків), Бібліотека „Дорога", ч. 10. Віньєта й ілюстрації арт.-мал. Е. Козака. Накладом „Українського Видавництва", Краків 1940. Стор. 112.

софію автора. Дав йому інший погляд на світ, інакше цінування життя, що його автор трактує таким, яким і воно є: твердим, жорстоким і безпощадним. Без оман і зайвих покрас.

І того ж мабуть своїм „Цупким життям", як і давнішими писаннями, займає автор виключне, чи не одиноке може місце в нашій літературі. Коли б хотіти оцінювати його писання, то треба б порівнювати їх хіба із творами Лондона, Кервуда, Ернест-Сетона-Томпсона, чи інших того роду письменників. В нас — особливо ж під оглядом тематики Кархут предтечі не має. І ще треба сказати, що коли б така повість, як Кархутове „Цупке життя", появилася була, вже не кажемо, до світової війни, але 20—15—10 років тому, то в нас автора були б осудили, а саму книжку викляли б, як безперечно шкідливу за її — назвім це — вовчий світогляд.

Зрештою, будьмо справедливі: як могли люди до переборщення чутливі, виховані на принціпах гуманности, тремтливі за непорушність сумирного життя, сприйняти постать такого Вовчика — героя „Цупкого життя", що маленьким щеням ще, спійманий пластунами, до крови шарпає руку молодої людини, що може б і добра йому хотіла, і, перегризши шнура, стрімголов тікає в повен небезпеки й загроз, але ж вольний світ? Отого Вовчика, що потому вирісши — і вирятований від смерти людиною, не знає для неї — свого добродія — ніякої пощади. Бо ж псом він не хоче бути ніколи: ні на припоні, ні навіть вільним коло людської ноги. Проти цього бунтується ціла його вільна вовча натура.

Або ж таку постать Сіроманця — старого одноокого вовчого ватажка, пошрамованого пригодами життя, з оливяною кулею в кості між ребрами, із відчикриженими капканом пальцями правої лапи, що зловлений в пастку на поліському безлюдді гине, але ж разом із своїм супротивником поліщуком Арсеном Чорним в запеклому кривавому двозмагу, коли, як описує Кархут, повернулася камяна епоха: „Людина все більше пяніла. Зубами хватала за вухо звіря, термосила, гризла його в боєвому похміллі". Коли: „Висовувалися нігті з пучок і кігтями вбивались в Сіроманцеву шкуру. Сплетені тіла перевалювалися з боку на бік" і „Людина кидалася, мов викинута на пісок риба; колінами торощила вовкові ребра"...

Вовків, їх життя, походи й бої і їх загин трактує автор „Цупкого життя" трохи інакше, як може це й утерлося між людьми. Прозвавши їх „лицарями лісу", стверджує — не ідеалізуючи — що „вони безжалісні для поконаного, слабого, того, що піддався в бою", що „вовк надто прямолінійний, безкомпромісовий і в цьому його — називаючи людською мовою — спортова чесність", що „здоровий вовк не зробить кривди свому побратимові", в боротьбі бо навіть хоч і „вовк вбиває вовка, решта вовків розшматовують тіло переможеного на шматки, але не торкають його" і що держиться вовчий рід при існуванні „своєю чуйністю й готовістю прийняти всяку небезпеку".

Сказав хтось, що добра повість — це поема. Коли мова про „Цупке життя" — я б назвав оцю повість Василя Кархута поемою про хиже життя й хижу волю, гимном в честь боротьби, безвпинного змагу і походу вперед. Нема в ній зайвого патосу, ні плиткого оптимізму, такого притаманного в деяких кругах українського суспільства. Всі сторінки „Цупкого життя", як і кінцеві акорди його посилюють у вас віру в ідеал одважного, вольного життя, в непроминаємість життєвого змагу й боротьби. Разом бо із автором — замикаючи останні сторінки повісті — знаємо, що коли „на півночі, серед поліських заплавин" завершиться ловецький шлях Сіроманця, то десь у карпатських нетрях і зворах поведе син його Вовчик нову ватагу, вовчу зжиту громаду, „що кожночасно вся, як один, ладна́ зібратися до чину"!

Б., 24. XI. 1940.

БОГДАН ДАНИЛОВИЧ

„Бердишем заграю...“

„Нарід, який не має й не шанує *вчора*, ніколи не матиме *завтра*” — оці слова Д. Донцова з одної з його статтей так і можна виписати на воротах, що ведуть до цього храму, яким для кожного народу є його. вперш у чергу історично-національний музей.

І хай, що музей це тільки збір мертвих предметів, але вони говорять своєю особливою, незвичайною мовою до тих, що хотять їх слухати.

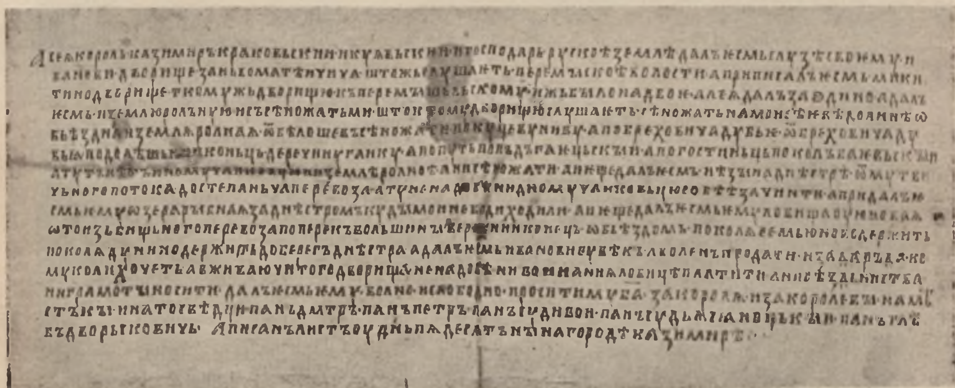
У попередньому числі нашого журналу була поміщена стаття-репортаж про „Музей Лемківщини” в Сяноці. З правдивою радістю приходиться вітати його існування й розбудову саме в час, коли воєнні події цьому звичайно найменше сприяють.

Доходять нас теж вістки про музейні зачатки в Ярославі та Холмі. Це доказ, що не затрачується в нас розуміння ваги культу минулого і що є в нас люди, які в час суєтливости нашого будня все ж не залишають тямки про речі не тільки на сьогоднішний день, але й дальшого майбуття.

Не знаємо, які дотеперішні осяги цих льокальних музеїв. Вважаємо, що головно музей у Холмі і звязані з ним історичні, чи археологічні досліди саме Холмської Землі мають змогу осягнути поважні висліди.

Незалежно одначе від нових дослідчих праць і розшуків, слід нам звернути окрему увагу на ці численні памятки українського минулого, що містяться в багатьох різних музеях у межах Г. Ґубернаторства. Всі ці експонати української духової й матеріяльної культури, зібрані разом, дали би незвичайно багату окрему цілість. Тут хочемо бодай коротко згадати про ці музеї в Кракові, в яких захована немала кількість наших цінних памяток. І так прим. у музею Чарторийських і Чапських находяться дорогоцінні образи наших і чужих мистців з українського життя. В етнографічнім музею находяться цінні експонати з Гуцульщини, Лемківщини, Полісся та Волині, в музею Чарторийських численні історичні памятки (в тому ж числі має бути й гетьманська булава та шабля Б. Хмельницького) та цінні старі українські грамоти, писані кирилицею. Важніші з них казав у свій час сфотографувати наш відомий лінгвіст, проф. Др. І. Зілинський. Універсали Хмельницького та інші рукописи, стародруки (т. зв. цімелії) находяться в бібліотеці Акад. Наук, в капіт. бібліотеці на Вавелі та в інших.

В ягайлонській бібліотеці проф. Др. І. Зілинський найшов м. і. два листи Т. Шевченка, один писаний з Новопетровського форту 6. X. 1854

Грамота Казимира ел. з 1349 р. „*А се я король казимиръ краковьскии и куявьскии и господарь рускоѣ землѣ далъ єсмь слузѣ своєму ивановн дворище...*”

і другий з Астрахані з 10. VIII. 1856, далі лист Миколи Гоголя, відомого автора „Тараса Бульби”, писаний в українській мові та інші.

Відомо нам теж від одного польського ченця-Домініканина — архіваря, що багато памяток, зокрема з часу Галицько-Волинської Держави, добутих Казимиром Великим і його наслідниками є таємно захованих у Вавелі. Наскільки ця вістка правдива, могли б потвердити щойно розшуки.

Оце лиш кілька вирваних прикладів і тільки з самого Кракова, та їх доволі, щоб звернути на них нашу увагу.

Реєстрація, досліди та й заходи для виділення українських памяток з усіх музеїв, архівів та бібліотек у Ґ. Ґ. в окрему цілість, це завдання, що його повинні мати на увазі наші дослідники-науковці.

З памяток краківських музеїв подаємо в нашій статті дві світлини. Одна представляє грамоту, що нею польський король Казимир Великий надав посілість своєму слузі. Грамота датована роком 1349 і, як бачимо, писана кирилицею в українській мові. Нічого нового: українська мова, вкупі з українською культурою, була, як відомо, панівна на дворі польських королів, зокрема за Ягайли.

Друга світлина представляє памятку, зокрема цінну для Замостя. Є це бердиш з архистратигом Михаїлом з одного боку і з написом з другого боку такого змісту: *Подъ Замосцемъ я Богданъ Хмельницкій съ 80 тисячъ козаковъ а ляхамъ жедамъ и попамъ супостатамъ симъ Бердышемъ заграю на ихъ толстыхъ шияхъ козака року 1648 месяца лѣстопада 11 дня.*

Отже є це цінна памятка по Б. Хмельницькому з часу облоги Замостя, що почалася 7 листопада 1648 р. Бердиш цей переховується (чи бодай переховувався) в музею Академії Наук у Кракові, є зроблений з заліза, прикрашений червоною краскою, а букви жовтавою.

Є здогади, що бердиш цей жертвували мешканці Замостя, чи околиці, Хмельницькому в часі облоги в день свята архистратига Михаїла, яке православна церква святкує 8 листопада.

Богдан Хмельницький, вожд боротьби з Польщею за волю й віру українського народу, був немов тим архистратигом українських збройних сил, що зосереджував на собі всі надії народу.

Доказом пошани отому великому вождеві України і виявом бажань-надій, знязаних з його походом через Львів і Замость на Варшаву є власне цей бердиш, немов символ створеного ним збройного чину.

Памятка ця, поруч з усіми іншими нашими цінностями в краківських музеях, мусить стати предметом окремої уваги з нашого боку. З цею саме метою й писані оці наші рядки.

Бердиш Б. Хмельницького з часу облоги Замости.

П. МІРЧУК

Спадуни–завойовники з хмар

Не надто рідкі нещасливі випадки, що лучались головно в первопочинах летунства, звернули увагу летунам дуже скоро на потребу рятункового апарату. Вже в 1797 році доконав летун Ґарнерен щасливого скоку з легкопадом з висоти 1.000 метрів.

Легкопад урятував життя неодному летунові. Його (як кожну машину) стало удосконалювано: але підставова форма лишилась та сама. Є це плахта на шнурках, що підчас скоку розвивається й прибирає вигляд величезної парасолі. Старанно звинену у формі наплечника вкладає її летун на плечі, а пасками прикріплює відповідно до цілого тіла. Летуни беруть звичайно ще другий резервовий легкопад, на груди. Легкопаду не отвирається відразу, бо тоді можна б зачепитись за літак. Щойно в три секунди по вискоченні з літака тягнеться за ручку і легкопад починає отвиратись. (Тому з дуже малої високости не можна скакати).

Скакати з легкопадом учать сьогодні кожного летуна. Очевидно, що при першому скоці пробігають кожному поза шкуру мурашки. Тому теж при вправах стоїть в літаку коло відчинених дверей старшина, коли летун на даний знак боїться вискакувати, старшина викидає його за обшивку. Не обходиться при тому й без веселих моментів. Один гуморист оповідає про те таку веселу пригоду:

Тиролець летить. На висоті 2.000 метрів вискакує. Летить як куля. Минає три секунди — легкопад не отвирається. 1.000 метрів, — не отвирається... 500 м... 200... Тим, що стояли на летовищі заперло віддих. Декому стали сльози в очах... Видно легкопад не відчинився і бідний тиролець згине на очах усіх...

Німецькі спадуни в сучасній війні започаткували нову сторінку історії.
На світлині : Мов дощ із хмар налітають вони і здобувають м. Роттердам.

Нагло на висоті 50 метрів легкопад отвирається. Всі відітхнули.

— Що сталося? Чому так пізно відчинив? — питають всі тирольця.

— А бо було так: — починає він спокійно. —Як я вискочив, то пригадав собі, що я забув запитатися, де є та ручка. Шукаю в правій кишені — нема. В лівій — нема. Перешукую штани — нема. Де ж вона до лиха? — думаю собі. Хіба може в горішній кишенці в блюзі? Простягаю руку туди й бачу, що ручка висить на грудях. Я дуже втішився, вхопив, починаю числити поволи; двадцять один, двадцять два, двадцять три. Тоді потягнув, — а решта зробилось само...

З нових книжок

І. Боберський, М. Т., Д. Н. — ВІЛЬНОРУЧНІ ВПРАВИ, мужеські, жіночі й хлопячі з піснями та нотами. Бібліотека „Дорога", ч. 5. Краків 1940. Українське Видавництво. Стор. 86. Формат 10.5×14. Ціна 1.50 зл.

„Помисл видати вільноручні вправи для молоді дуже добрий. Книжечка виглядає принадно, має добрий папір, виразний друк, добрі рисунки, мистецько виведені окладинки, дуже практичний формат. Ноти пісень вирисовані чисто і з почуттям краси. Видання дорівнює вповні европейським підручникам до рухових вправ у других народів. Ця книжечка найде напевно покупців, де лишень громадянство дбає про свою молодь, щоб ставалася всестороння, карна і хоробра та набула силу постояти за права свого народу.

В нових виданнях можна би опустити мякі, тужливі тексти й мелодії, як: „Віє вітер, віє буйний", „Там на горі сніг біленький" і т. п. Такі пісні розніжнюють, розпещують, розтончують, запоморочують. Бистрої гадки нам потрібно, рішучої волі, веселої вдачі, витривалої постави. Молодь треба відзвичаїти від суму, страху й сумніву".

І. Боберський.

(З листів до редакції, надісланих з чужини).

Роляник: „ПРИГОДИ ҐНОМИКА-РОМТОМТОМИКА". — „Моя книжечка" ч. 5. Краків 1940. „Українське Видавництво". Ст. 63. Формат 10.3×15. Ціна 1.20. Ілюстрації Едварда Козака.

„Пригоди Ґномика-Ромтомтомика" — це чудесна книжка, яку радісно повітають не лише діти, а й багато дорослих, що ще вміють відчувати чар казки.

Всі сім розділів пригод малого ґнома написані добрим віршем, мають цікаву живу акцію, сповнені гумором і легкою, непомітною дидактикою.

Любов до волі, до товаришів-звірят, до науки, милосердя до слабих, сміливість в небезпеці і любов до Рідного Краю — всі ці шляхотні почування вміло вплетені у різні розділи оповідання, напевно виповнять свою задачу: викликати такі ж почування у читача-дитини.

Вірш „Пригод Ґномика" є легкий, має нераз навіть цікаві поетичні образи: довгі звої хмелю автор перетворює в лісовий телефон, з павутиння павука твориться антена — радіо-телеграфіста, листками книжок у лісі — є листки берези.

Особливо вдалим з усіх розділів „Пригод" являється V-ий розділ „Ромтомтомик у гостині" що підчас його читання не лише діти забудуть, бодай на короткий час всі свої прикрості, — опинившися в артистичному світі, в гостині у Мишки-Шкребетушки. Треба собі тільки уявити в усій красі такий образ:

„Вкруг стола засіли гості:
Чміль, мурашка, мотилі —
А з чарками на помості
Увихались дві пчолі.
Шкребетушка зготувала
Кілька несподіванок:
Шість мишок відтанцювало
Жвавий мишачий танок.
Потім вийшли зі скрипками
Музиканти-цвіркуни,
Як ушкварили без тями
Ноги рухались сами.
Старий чміль грубезним басом
Довгу пісню проспівав,
Пчілка з гарним вихилясом
Прочитала віршів два.
Гості сплеснули в долоні
Все-ж бо вдалося як слід
І з чарок квіток червоних
Попивали густий мід.

Чи ж не зявляється бажання по прочитанні цих рядків разом з мишачими гістьми щиро оплескувати цю веселу імпрезу, таку відмінну від багатьох наших нудних академій і засідань?

„Пригоди Ґномика-Ромтомтомика" — ми завдячуємо редакторові „Моєї книжечки" Б. Даниловичеві, що видав їх надзвичайно старанно й естетично. Ілюстрації Є. Козака є бездоганні під кожним оглядом. Цікаві, повні руху і оригінальних помислів, та по мистецьки викінчені.

О. Т.

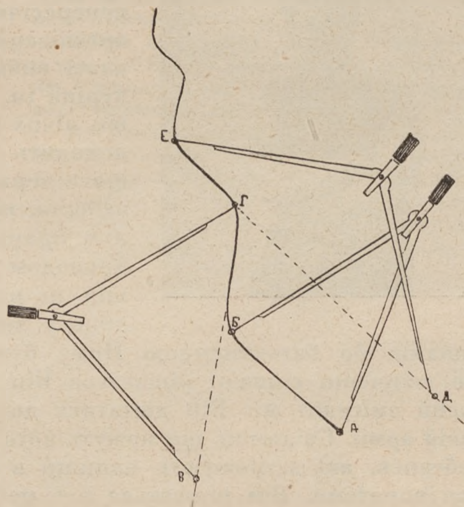
Із записника мандрівника.

ЯР

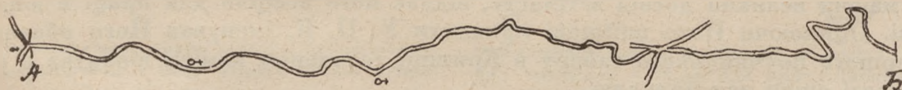
Як точно обчислити довжину шляху?

Коли вибираємося в мандрівку, мусимо собі дуже точне обчислити довжину шляху, щоб могти відбути мандрівку згідно з наміченою програмою. Добрий мандрівник повинен все так обчислити шлях своєї мандрівки, щоб йому не лишалася зайвою ніодна година, щоб він не мусів поночі шукати нічлігу, чи спати на верху гори без води.

Маючи перед собою мандрівницьку мапу (приміром з поділкою 1 : 100.000 т. зн., що 1 цм на мапі рівнається 100.000 цм або 1 км в поземеллі), бачимо, що дорога крутиться звичайно вужем поміж нерівностями поземелля. Найпростішого способу мірення звичайним центіметром не можна тут успішно примінити, бо ніколи не вдається точно зміряти. Все буде кілька центиметрів різниці, а це в дійсності дасть кілька кілометрів дороги. На такі різниці напевно ніхто з вас не згодиться, коли йому прийдеться підчас мандрівки під вечір шкандибати ще цих кілька кілометрів.

До точного мірення дороги на мапі найкраще вживати циркля з двома вістрями. Одно вістря кладемо на початку дороги (А), а друге розхиляємо доти, доки дорога йде просто (Б) і там вбиваємо друге вістря. Відтак переносимо перше вістря (не зміняючи розхилення) на точку (В), яка лежить на продовженні наступного відтинка дороги і вбиваємо там перше вістря, а друге вістря розхиляємо доти, доки шлях йде в простій лінії, то зн. аж до точки Г. Відтак знову переносимо перше вістря (не зміняючи розхилення) на точку Д, що лежить на продовженні наступного відтинка дороги і вбиваємо там, а друге вістря розхиляємо аж до кінця простої лінії, це є до Е. І так аж до кінця дороги. Чим точніше будемо вимірювати найменший закрут, тим вимірення буде правдивіше. Відтак переносимо розхилення циркля на лінійну поділку і відчитуємо довжину дороги.

Поділка 1:100000

Щоб зацікавити читачів практично точним вимірюванням і обчислюванням шляху мандрівки, редакція „Дороги" розписує для своїх читачів змаг в якнайточнішому зміренні довжини шляху мандрівки на залученому рисунку. Обчислення висилати до 31. I. 1941 р.

Для побідників у тому змагу редакція призначила три нагороди, що будуть розділені поміж змагунів жеребом.

Володимир Таранович

член комісії юнацтва в рефераті опіки над молоддю У. Ц. К.
помер у Кракові, 30. листопада 1940 р., в 29. р. життя.

Покійний походив з розлогих ланів Проскурівщини і вже молодим хлопчиною мусів переїхати зі своєю родиною до Львова. Тут він ходить до гімназії і кінчить її в 1930 році. Вже на гімназійній лавці визначається він крім непересічних поступів в науці надзвичайними організаційними здібностями. В вже в шостій клясі вибирають його курінним 7. пластового куріня ім. князя Льва, і на тому пості працює він цілих три роки. Під його проводом курінь доходить до вершка свого розвитку. Дарма, що в державних гімназіях пластовий улад був заборонений, з тим більшим завзяттям і запалом працювали юнаки філії укр. гімназії під проводом свого „капраля". Покійний курінний, як рідко хто з т. зв. емігрантів вріс в галицьку землю. Він не гужив за рідними сторонами, бо батьківщиною Йому був кожний кутик української землі. По скінченні гімназії рішається Він на вогневу спробу. Як наддніпрянський емігрант міг Він дістатися до фахової військової служби в польській армії. Свідомий, що можуть його за це осудити як зрадника, свідомий небезпек, які загрожують одиниці в чужому середовищі, свідомий кпин між ворогами, Він рішається все це витерпіти і за ціну старшинського військового вишколу, вступити до польської армії. Повідомляє про це своїх однодумців і вступає до ворожого війська як сірий рядовик, незнаний нікому, з незрозумілими для загалу намірами, забутий навіть деякими знакомими.

Тяжка була це проба. Кпини, пониження, переслідування — все це Він зніс з закушеними зубами і тим пильніше вчився військового діла. По чотирьох роках скінчив з відзначенням військову старшинську школу в ступені поручника, відтак став командантом підстаршинської школи, вкінці зложив вступний іспит до найвищої воєнної Академії у Варшаві. Хоч як переслідували Його вороги, всетаки мусіли признати Його незвичайні здібності і рішили, що треба їх використати для себе. Підчас війни Покійник дістався до полону. По виході з нього взявся відразу до праці, а маючи великий досвід з Пласту, віддає його всеціло для праці в юнацтві. Оцінюючи Його виїмкові прикмети У. Ц. К. іменував Його обозним першого поучницького табору в Криниці та членом комісії юнацтва в рефераті опіки над молоддю.

Та не довелось розгорнути крил до дальшого льоту. Жорстока смерть позбавила нас одного з небагатьох високо-вишколених старшин і виховників юнацтва. Його зачате діло ще не скінчене, лежить в рукописі. Та праці Покійного Друга вже вписали Його Імя в гурт заслужених для молоді провідників. Історія 7 пл. куреня, історія Львівського Пластового Коша випише Імя Покійного золотими буквами.

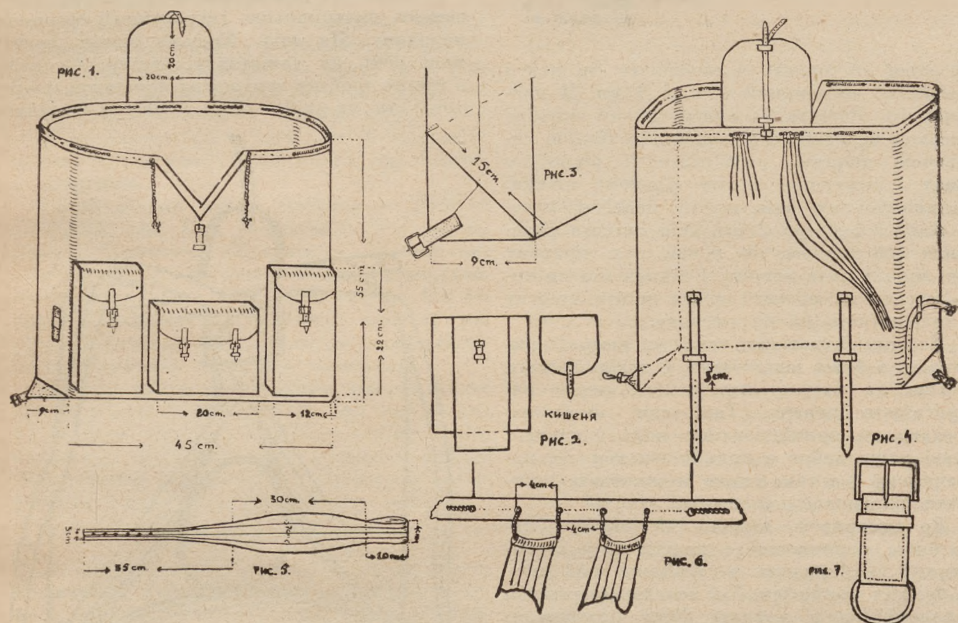
Скоб! Товаришу курінний! Твої товариші бачать ясно вказаний Тобою шлях.

ЯР

Наплечники готові...

Ось, ось вже зближається зима. А з нею... лещети, зимові прогульки. А в зимі не те, що в літі; взяв дещо в якийбудь наплечник і все добре. Зимові прогульки потребують багато старраннішого приготування. Треба брати багато більше охоронної одежі, треба охоронити її перед снігом, що втискається до наплечника сильніше від дощу, вкінці треба це все вмістити добре на плечах, бо при всякого рода закрутах і ваганнях наплечник не тримається плечей, літає своєю дорогою і дуже часто причиняється до упадку лещетаря. Наплечник мусить бути так прикріплений до плечей, щоб зовсім не рухався, а держався як прирослий.

Саме хочу описати, як має виглядати добрий наплечник і як собі його вшити. Дуже добрий наплечник можна вшити зі звичайного льняного, небіленого полотна. Хто хоче, може ще його зафарбувати на брудно-зелено, так як старе листя вільхи, чи грушки. Не треба фарбувати дуже сильно, бо пізніше фарба буде на дощі пускати.

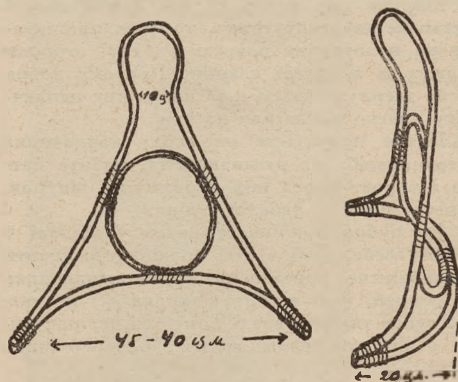
На наплечник треба півтора метра полотна широкого на 1 метр. Шиєте мішок, широкий і довгий на 60 цм, зшиваючи його з боків та роблячи на горі 2 цм широкий рубець, щоб можна на нім набити кабслі до протягання шнурка. На верхній стороні мішка нашиваєте на висоті 12 цм від споду три кишені; дві бічні широкі 12 цм, а високі 22 цм, одна на прибори до миття, друга на прибори до чищення черевиків і шнурки, а в середині вміщуєте середню кишеню на книжки й мапи, широку 20 цм, високу 15 цм. Відступ між кишенями 1 цм, а від країв 7 цм. Над кишенями пришиваєте накривки широкі 10 цм, а довгі відповідно до ширини кишені і обшиваєте їх стяжкою, щоб не торочилися. Щоб наплечник мав гарний вигляд, робите в ньому дно, широке 15 цм, в той спосіб, що ставите наплечник так, як мішок зі збіжжям, робите роги і перешиваєте їх в тому місці, де ширина цих рогів, 15 цм. У той спосіб дістанете два трикутники, до яких пришиваєте на полотняних поясках з одної сторони пряжку, а з другої ключку. Притому добре треба звернути увагу, щоб пояси при наплечнику пласко прилягали до тіла.

Пояси причіпаєте на верху наплечника в той спосіб, що загинаючи їх, робите петлю і впрост через них перетягаєте шнурок, перетягнений з кабслів рубця.

До рубця причіпаєте пояси у віддалі 4 цм від себе, щоб в той спосіб уможливити якнайближче притягнення гори наплечника до плечей, щоб він не відхилявся і не тягнув своїм тягарем взад. Тому теж непрактично є прикріплювати пояси до наплечника при помочі кільця, пришитого до рубця. Крім цих чотирьох кабслів для прикріплення поясів даєте ще по 5 кабслів що 10 цм по обох сторонах поясів, для стягання наплечника. Кабслі треба вбивати великі, роблячи діри патичком, а не витинати, бо це їх ослаблює. Для влекшення стягання наплечника витинаєте на переді наплечника розпір широкий і глибокий 10 цм. На верху наплечника даєте накривку широку й довгу 20 цм, пришиваючи її до рубця та пробиваючи кабслями.

Пояси мусите робити дуже старанно. Це

є найважніша частина наплечника. Зле вшиті пояси можуть вам так наглодати барки, що навіть при 5 кг обтяженні будете мучитися, якби ви несли 20 кг. Пояси мусять бути зроблені конечно з полотна. Не дайтеся намовити на шкуру. Зі шкури може гарніші, але подвійно зате парять і гнетуть. Їх краєте, як на рисунку; на горі на довжині 10 цм 6 цм широко, дальше лагідно звужуєте і на довжині 35 цм є ширина 5 цм. Очевидно,

що коли ви зшиєте й виверпете, то пояси звужаться до ширини 4, 7, і 3 цм. В найширшому місці треба пояси сильно випхати кінським волосінням з гриви, або збитою коровячою шерстю, розмістити її рівно по краях і перешити здовж кількома швами. На долішньому, найвужчому поясі набиваєте малі кабслі що 2 цм. Для легкого вкладання наплечника на плечі, при правому розі пришиваєте ключку і відповідно до того, мусите до правого пояса вшити пряжку з колісцятком, як на рисунку.

Для причіплювання коца, чи шатра, пришиваєте з боків наплечника у долішній його частині по одному шматочкові, через які перетягаєте пояски. Такі самі шматочки служать до причіплювання коца і ідунки. Вразі дощу добре є причіпляти коц під наплечником і з тою метою пришиваєте шматочки під сподом наплечника.

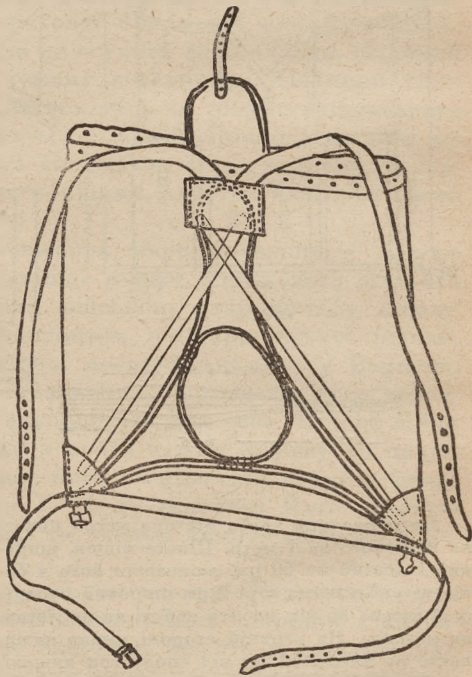
До накривок кишень і самого наплечника поприпшвайте пояски й у відповідному місці пряжки з кульками, щоб можна було їх причіпати. Усі пояски від кишень і великі пояси повинні бути позашивані й позакладані, щоб не висіли, як з торби у старого прошака.

Зокрема для лещетарів і прогульковців по високих горах, де є різкі зміни теплоти, є дуже пригожий так званий *рамовий наплечник*. Прикметою його є те, що дається він дуже сильно прикріпити до плечей, притому ж не прилягаючи безпосередньо до плечей, не допускає до сильного почення, що при різких змінах теплоти звичайно кінчиться простудою. Ці прикмети завдячується рамі, зробленій з алюмінія, тростини, або просто з лози, яку вкладається між плечі і наплечник. Її може зробити досвідчений кошикар за один-два золотих, а користь з того величезна. Вигляд цеї рами подає рисунок.

Робиться її з лози грубої на 1 цм, а середнє кільце з 1/2 цм грубої лози, обвиваючи теж лозовою вужівкою. Величина цієї рами мусить бути така сама як наплечник, по відчисленні ширини боків і дна наплечника. Горішний каблук тої рами вміщуємо в спеціяльному гнізді під самими поясами, а долішні роги коло рогів наплечника, де причіпається пояси, пришиваючи для них рівнож гнізда. Між горішим каблуком і рогами, як рівнож між обома рогами напинається ґурти (полотняні, бо шкуряні скриплять), на яких опирається наплечник на плечах. Рівнож від рогів дається два кінці ґуртів, якими приперезується наплечник до черева, так, що він цілком не рухається на плечах, хоч до них не пристає і їх не гріє. Зроблення такого наплечника коштує трохи часу, але хто раз вбере його, напевне всім буде його поручати.

Та це ще не все. Можна мати дуже добре зроблений наплечник, а не вміти його пакувати і він всеодно буде висіти на плечах, як гарбуз або бочівка.

Наплечник треба положити перед пакуванням внутрішньою (від спини) стороною надолину. На спід, близько спини, класти мякі речі, як камізельку, светер, чи кашу в мішку, щоб не гризло; на дно тяжкі, тверді предмети, як хліб, пушки з товщем чи сіллю,

а наверх легші. На запасове білля треба мати окремий мішочок. Рівнож усі дрібні предмети треба складати у мішочках, чи пушках. Добрий юнак все має зі собою шнурки, два пояски і три мішочки. Мішочки треба шанувати й по випорожненні ховати,

а в дома випрати і сховати. Наплечник і додатки до нього мають бути усе »готові«, так як у вояка кріс. Він не сміє бути занечищений, чи подертий. Все треба його вичистити й направити, щоб був дійсно готовий. Ніколи не беріть зі собою на прогульку нічого в паперових торбах, чи скляній посуді. Папір подреться — скло стовчеться — а те, що було в середині, зіпсується, а може ще знищити й інші речі.

Коц і шатро гарно звивайте у валок такий довгий, щоб обняв верх і боки наплечника. Як даєте його під спід, то довжина його не може перевищати ширини наплечника. Їдунку (все чисто вимиту і вичищену від сажі) припинайте на накривці, нижче коца. Якщо носите з собою сокирку, то *конечно хороніть* вістря шкуряним або бляшаним охоронячем, або хоч обвиніть ганчіркою, а то поріже вам усе в наплечнику.

З ЖИТТЯ МОЛОДІ

Минуло літо, минулися пописи й змагання, які були найбільше явним виявом праці молоді. Хроніка з життя молоді тепер відразу дуже „скорчилася". Але воно так не повинно бути. Вправді нема пописів, менше є змагань, але праця йде дальше внутрі і саме дописи про внутрішнє життя — працю молоді будуть показчиком невгомонного руху й діяльности молоді.

Ждемо вісток про перші висліди зимової, самовиховно-освітньої праці. Саме на цю працю черга. Тут подаємо іще дописи про останні „запусти' нашої молоді.

. . .*І БІЛЬЩИНА не лишилася позаду*. У довгій черзі пописів і обжинок, уладжених цього літа куренями молоді перед вели найсвідоміші і найактивніші околиці наших земель. Але і „Богом та людьми забуті" околиці не дармували; і вони хотіли зовнішнім виявом своєї праці дати доказ, що живуть і працюють.

Такий рідкий попис відбувся в *ДОВГОБРОДАХ*, пов. Біла (підляська). Уся молодь району Славятичі зібралася в Довгобродах і там уладила свій попис в дні 27. вересня, получивши його з релігійним святом. По величавій відправі на цвинтарі, (церкву розібрали поляки) відбувся попис, який викликав захоплення місцевого населення.

Один з найкращих курінів молоді Холмщини, а саме з *ШИХОВИЧ*, що вже кілька разів брав участь у пописах сусідів і все виконував найкраще вправи, врешті уладив свій власний попис, який увінчався великим успіхом і завершив літню працю куріня.

ЛЕГКОАТЛЕТИКА.

17. XI. відбувся заходом І. К. М. ім. Головінського в *СЯНОЦІ* перший на нашому терені осінний біг навпростець, т. зв. лісовий. До бігу мужчин на 3 км ставало 17 мужчин. Перший прийшов до мети Фаль, II. Мацілинський, III. Венгринович.

ПЕРЕМИЩИНА ПРИ ПРАЦІ!

Без шуму, без розголосу працює Референтура Опіки над Молоддю в Перемишлі. І може почванитися деякими успіхами. Майже у всіх селах (з виїмком трьох) давнішого перемиського повіту зорганізовано вже Куріні Молоді, а при 17. курінях працює вже окремо юнацтво, а при 5. новики.

Щомісяця відбуваються відправи Курінних провідників, що тривають від 3—5 годин. На відправах кромі звітів відбувається розучування научного матеріялу, актуальні гутірки, спільний впоряд, вправи чи спів. Пересічна приявність на відправі 15 дівчат і 26 мужчин. Фреквенція постійно, хоч повільно росте. Дівчата на кожній відправі мають свої осібні вправи чи гутірки.

Від листопада маємо вже й окремі відправи для роєвих юнацтва. На тих відправах перероблено деякі пісні, забави та подано програму занять на цілий місяць.

Новики — це заслуга в першу чергу ідейного учительства.

В листопаді відбуто курс роєвих молоді. Курс скромний числом учасників, та за те багатий у висліди. Він дав провідників у найбільш загрожені райони. На висліди праці не прийдеться довго ждати.

Від 2. грудня йде Курс-табор роєвих юнацтва. У трьох просторих кімнатах Т-ва „Черник" у Перемишлі найшло приміщення 17 таборовиків з усіх закутків Перемищини. (Маємо учасників із околиць Радимна та Кривчі, з ними їх обозний все й всюди: на вправах, при обіді, в спальні). Тільки 3 дні пройшло, а хлопці вже зжилися, побраталися, привикли до карности.

Не всіх гутірок слухають цікаво. На деяких прямо позіхають, на інших сидять мов зачаровані, коли ж прийдуть забави в світлиці — то стіни розлітаються від галасу й гамору. Ввечорі поспівають, навчаться слів якоїсь нової пісні, ще молитва, ще наказ і вже все спить, лиш дижурний ще порядкує салі, вітрить, а далі й він сяде біля нагрітої печі стійку відбувати, або теж дрімати.

Часом розбудить сплячих тривожний свист сирени. І вмить все зривається, вдягається напотемки і вже на місці збірок. Це обозний провірює справність курсантів. Часом черевики поміщаються, часом шапка десь закинеться, та це не важне .Табор без того обійтись не може.

Та десять днів промине й не оглянешся. І піде в терен 17 юнаків, щоб вже вповні самотужки працювати, бо вже мають деяку практику — а тепер узброєні певністю у правильність обраних метод, споєні свідомістю єдности всієї української молоді, обєднаної в своїх курінях, подружені побратимством спільних забав, спільних пригод і спільних мрій. Весна покаже, чи скористали що, чи зуміли дане їм знання перелити на сотки своїх друзів-юнаків.

DOROHA (Der WEG), Ukrainisches Monatschrift. Verlag: Ukrainischer Verlag. Krakau, Reichsstrasse 34. Buchdruckerei „Pospieschna", Krakau, Reichsstrasse 34.
З друкарні „Поспішної" під комісарською управою, Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 147-86.